

INHOUDSOPGAVE

1	Vraagstelling	3
2	Reikwijdte en aard van de dienstverlening	4
3	Aanpak van het onderzoek	4
4	Samenvatting onderzoeksresultaten en aanbevelingen	5
5	Beeld informatievoorziening en beheersorganisatie aan de hand van uitkomsten vragenlijsten en interviews	9
5.1	Eerste indruk naar aanleiding van interim controle	9
5.2	Minimale eisen de accountant stelt aan de informatievoorziening tussen gemeenten en zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties	11
5.3	Actuele status (november 2015) van de periodieke informatievoorziening over de decentralisaties	14
5.4	De belangrijkste verbeterpunten op het gebied van de informatievoorziening bij de gemeenten	15
5.5	De minimale eisen die de accountant stelt aan de administratieve organisatie en interne controle bij gemeenten ten behoeve van een naar verwachting goedkeurend oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid	16
5.6	De actuele status (november 2015) van de administratieve organisatie en interne controle Betreffende de decentralisaties	19
5.7	De belangrijkste verbeterpunten op het gebied van de administratieve organisatie en interne controle bij de gemeenten	20
5.8	De afspraken tussen gemeenten en zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties	20
5.9	De belangrijkste verbeterpunten op het gebied van de afspraken tussen gemeenten en zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties	20
5.10	Bewustzijn van gemeenten van de eigen verantwoordelijkheid betreffende de afspraken met zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties	22
5.11	Ondersteuning door het Ministerie van BZK van de voorbereiding op de implementatie van de decentralisaties per 1 januari 2015 met handreikingen en modellen	22
5.12	De naar verwachting reële termijn waarbinnen gemeenten de informatievoorziening en AO/IC zodanig op orde hebben dat het mogelijk wordt om een goedkeurend accountantsoordeel af te geven over de rechtmatigheid en getrouwheid	23
5.13	De voortgang in het doorvoeren van de beoogde andere manier van werken in het sociaal domein	24
5.14	Slotwoord	24
	Bijlage: Vragenlijst onderzoek accountants status accountantscontrole in relatie tot de informatievoorziening en beheersorganisatie d.d. november 2015	25

1 Vraagstelling

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: BZK) heeft gevraagd om een onderzoek uit te voeren om een duidelijker beeld te verkrijgen rondom de stand van zaken met betrekking tot de accountantscontrole op de decentralisaties bij de Nederlandse gemeenten. Ten behoeve hiervan is gevraagd om een globaal onderzoek uit te voeren met als doel om vanuit de praktijk een aantal beelden te schetsen met daarbij de noodzakelijk te nemen stappen.

De status waarin de beheersorganisatie van de gemeenten zich bevindt wordt daarbij uitgedrukt in drie scenario's die relevant zijn voor de uitkomsten van de accountantscontrole en de nog te nemen stappen om te komen tot een beheersorganisatie en verantwoording waarbij de accountant een goedkeurend oordeel kan afgeven. Op basis van informatie van de externe accountants betrokken bij de accountantscontrole van gemeenten, mede gebaseerd op de interim-controle 2015, is een beeld gevormd en ingeschat welke van de hierna vermelde scenario's in november 2015 op de gemeente van toepassing is.

- ++ een gemeente die een beheersorganisatie heeft die zodanig functioneert dat voldoende informatie beschikbaar is en beheersmaatregelen worden uitgevoerd zodat naar verwachting over 2015 een verantwoording kan worden afgelegd die getrouw en rechtmatig is ;
- + een gemeente die een beheersorganisatie heeft die zodanig is opgezet dat op termijn voldoende informatie beschikbaar komt en beheersmaatregelen zijn ingericht zodat op termijn naar verwachting een verantwoording kan worden afgelegd die getrouw en rechtmatig is, maar waarvan het momenteel nog onzeker is of dat over 2015 tot een getrouwe en rechtmatige verantwoording kan leiden;
- een gemeente die de beheersorganisatie nog onvoldoende heeft ingericht en nog over onvoldoende informatie beschikt is zodat naar verwachting over 2015 de gemeente nog niet in staat is om een verantwoording af te leggen die getrouw en rechtmatig is

Bij de analyse van de status waarin de gemeente zich bevindt aan de hand bovengenoemde scenario's is ook de complexiteit van mogelijke extra tussenlagen met zorgkantoren, samenwerkingsverbanden of andere tussenliggende organisaties die zijn gevormd tussen de gemeenten en haar zorgaanbieders meegenomen. Deze extra lagen maken de top down beheersing van getrouwheid en rechtmatigheid veelal complexer.

Op basis van de analyse van de status waarin de gemeenten zich bevinden aan de hand van bovengenoemde scenario's is ook gekeken naar de stappen die gemeenten nog moeten nemen om een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk te maken. Daarbij is ook aan de accountants gevraagd om een globale inschatting te maken van de tijd die nog nodig is om een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk te maken. De accountants betrokken bij de werkgroep Decentrale Overheden van de NBA hebben bijgedragen aan dit globale onderzoek door geanonimiseerd beelden te delen op basis van de lopende interim controles en eerste ervaringen bij gemeenten in 2015.

Kort samengevat geeft dit onderzoek antwoord op de volgende vraagstelling van het Ministerie van BZK:

Voer een inventariserend onderzoek uit bij een representatieve groep van accountants aan de hand van een vragenlijst, een rondtafelgesprek en/of aanvullende interviews met accountants die lid zijn van de werkgroep Decentrale Overheden. Stel op basis van dit inventariserend onderzoek, mede gebaseerd op de bevindingen naar aanleiding van de interim controle 2015, een eerste rapportage op met een beeld van de status/ het scenario waarin de gemeenten zich bevinden. Toets, aan de hand van deze rapportage, dit beeld bij een aantal financieel directeuren en controllers van gemeenten en een vertegenwoordiger van de VNG zodat een "gedragen" beeld wordt verkregen van de status waarin de informatievoorziening en beheersorganisatie van gemeenten zich bevinden met als doel om te komen tot een getrouwe en rechtmatige verantwoording.

2 Reikwijdte en aard van de dienstverlening

De opdrachtgever realiseert zich dat de opdrachtnemer is gehouden aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA). Deze opdracht en de hierbij behorende werkzaamheden worden niet uitgevoerd in het kader van een controle- of een beoordelingsopdracht en derhalve wordt geen zekerheid verstrekt omtrent de getrouwheid van verstrekte informatie, anders dan ter zake van aspecten, welke zijn onderzocht en waarover gerapporteerd wordt. Geen van de Diensten of Rapporten zal het karakter hebben van een "legal opinion".

3 Aanpak van het onderzoek

Om inhoud te geven aan de vraagstelling zoals opgenomen in hoofdstuk 1 van dit opdrachtvoorstel, met als resultaat een rapport waarin het gevraagde globale inzicht wordt geboden, is de volgende aanpak van het onderzoek gevolgd:

1. Kick off gesprekken met het Ministerie van BZK en de voorzitter van de werkgroep Decentrale Overheden waarin het volgende is vastgesteld:
  - a. De onderzoeksaanpak en planning;
  - b. De vragenlijst uit te zetten bij de accountants;
  - c. De samenstelling van de groep van accountants waaraan de vragenlijst wordt toegestuurd om de representativiteit van het onderzoek te borgen;
  - d. De te interviewen financieel directeuren en controllers van gemeenten en een vertegenwoordiger van de VNG om het beeld van de accountants te toetsen.
2. Uitwerken en aanpassen vragenlijst aan de hand van de informatie gedeeld tijdens de kick off gesprekken;
3. Verzenden vragenlijsten aan de accountants met het aanbod van een helpdesk bij vragen naar aanleiding van de vragenlijst;
4. Voeren van een gesprek met de werkgroep Decentrale Overheden;
5. Opstellen eerste tussenrapportage met beeld accountants op basis van de eerste informatie die accountants hebben verstrekt;
6. Bespreking eerste tussenrapportage met Ministerie van BZK;
7. Verwerking aanpassingen naar aanleiding van het onder 6 vermelde gesprek en toesturen van eerste tussenrapportage met beeld accountants aan de accountants en de geselecteerde financieel directeuren en controllers en de vertegenwoordiging vanuit de VNG;
8. Interviews met een vertegenwoordiger van de VNG en een aantal in overleg met het Ministerie van BZK geselecteerde financieel directeuren en controllers van gemeenten;
9. Opstellen concept rapport;
10. Bespreken concept rapport met Ministerie van BZK;
11. Toesturen concept rapport aan de Werkgroep Decentrale Overheden en betrokkenen die vragenlijst hebben ingevuld en/of interviewbijdrage hebben geleverd ten behoeve van de afstemming van het beeld accountants en geïnterviewde financieel directeuren/ controllers en de VNG vertegenwoordiger;
12. Bespreken concept rapport met de werkgroep Decentrale Overheden, waarvoor ook uitgenodigd worden de betrokkenen die interviewbijdrage hebben geleverd;
13. Definitief uitbrengen rapport.

Het onderzoek is uitgevoerd in een plezierige en constructieve samenwerking met het Ministerie van BZK en andere betrokkenen bij dit onderzoek door de heer R. Ellermeijer RA, zelfstandig opererend als directeur van R. Ellermeijer Registeraccountant B.V. De heer Westerveld heeft als aanspreekpunt namens opdrachtgever gefungeerd.

4 Samenvatting onderzoeksresultaten en aanbevelingen

Op basis van vragenlijsten is aan de accountantskantoren gevraagd om een beeld te geven van de status van de accountantscontrole betreffende het sociaal domein naar de stand van november 2015. De meeste kantoren geven aan dat de interim controle 2015 nog volop gaande is en dat een volledig beeld in november nog niet te geven is. Hoewel de accountantskantoren nog onvoldoende beeld hebben om een uitspraak te doen over de te verwachte strekking van het accountantsoordeel bij gemeente is wel een eerste beeld gedeeld over hoe gemeenten er voor staan en wat de belangrijkste aandachtspunten in de komende periode zijn. Een indeling naar grootte criteria van gemeenten en naar scenario's kon echter nog niet worden gegeven. Het door de accountantskantoren geschetste beeld is in gesprekken met een aantal financieel directeurs/ controllers van gemeenten en met de VNG getoetst. Uit deze gesprekken komt geen ander beeld naar voren.

Het beeld over de informatie uitwisseling tussen gemeenten en zorgaanbieders en binnen regionale samenwerkingsverbanden is zeer divers. Naarmate gemeenten eerder en intensiever overleg hebben met zorgaanbieders zijn betere afspraken gemaakt, is meer duidelijkheid over wat van elkaar te verwachten is en bestaan minder problemen. Zo zijn er gemeenten waar de informatie vanuit zorgaanbieders inmiddels goed loopt, periodiek worden rapportages ontvangen en bestaan geen achterstanden meer in de facturatie en is de gemeente ook in staat om een adequate interne controle uit te voeren op de bestedingen en levering van zorg. Ook zijn er gemeenten waar dit nog niet het geval is. Daar functioneert bijvoorbeeld de geautomatiseerde gegevensuitwisseling niet, bestaan achterstanden in de facturatie door zorgaanbieders, worden vooralsnog uitsluitend voorschotten betaald en bestaat onvoldoende inzicht in de levering van zorg. Een bijzonder aandachtspunt vormt de ketenproblematiek. Wel geven gemeenten in het algemeen aan dat de administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) in de basis inmiddels redelijk is ingericht. Aangezien zowel de interne als externe controle nog volop gaande is kan nog geen duidelijk beeld worden gegeven over de werking van de beheersmaatregelen. Over de minimale eisen die worden gesteld aan de informatievoorziening, AO/IC en externe accountantscontrole bij gemeenten en zorgaanbieders bestaat bij accountants en gemeenten (inmiddels) een vergelijkbaar beeld.

Het zal duidelijk zijn dat de verschillen in de status waarin gemeenten zich bevinden op het gebied van de informatievoorziening, inrichting en werking van de beheersorganisatie en afspraken met de zorgaanbieders en in de regio de verwachting beïnvloed over wanneer een goedkeurend oordeel van de accountant mogelijk wordt. De belangrijkste onzekere factoren daarin zijn:

- De verantwoording over de PGB bestedingen, de omvang hiervan in vergelijking met de totale bestedingen in het sociaal domein van de gemeente (materialiteit) en de aard van de controleverklaring van de accountant van de SVB. Over 2015 wordt verwacht dat deze niet goedkeurend zal zijn. De impact hiervan voor de controleverklaring van gemeenten is afhankelijk van de relatieve omvang van de PGB bestedingen bij individuele gemeenten;
- De tijdigheid en strekking van de controleverklaring die wordt ontvangen van de accountants van zorgaanbieders betreffende de zekerheid over de productieverantwoording en de levering van de zorg;
- Het kunnen aantonen van het woonplaatsbeginsel in de jeugdzorg, belangrijk om te kunnen vaststellen dat in de betreffende gemeente de zorgcliënt ook recht op zorg heeft;
- Het op orde zijn van de basisregistratie van gemeenten, belangrijk om het zorgrecht te kunnen vaststellen aan de hand van afgegeven beschikkingen.

Een van de grote kantoren heeft de classificatie van gemeenten naar te verwachten accountantsoordeel als volgt aangeduid:

- Goedkeuring te verwachten: in de betreffende regio zijn sluitende afspraken gemaakt tussen gemeenten en zorgaanbieders. Indien deze afspraken nagekomen kunnen worden is goedkeuring niet uit te sluiten;
- Onzeker: Binnen de regio en/of door de gemeente wordt gewerkt aan concrete afspraken gemaakt met zorgaanbieders en uitvoeringsorganisatie. De onzekerheid zit in het feit of deze afspraken definitief kunnen worden gemaakt en nageleefd kunnen worden;
- Onhaalbaar: Binnen de regio en/of door de gemeente zijn nog onvoldoende tot geen afspraken gemaakt met zorgaanbieders en uitvoeringsorganisatie om tot een betrouwbare eindverantwoording te komen.

Op basis van de eerste indruk uit de interim controle geven de meeste kantoren aan dat de kwalificatie, zoals hierboven is aangeduid, voor de grootste groep van gemeenten op dit moment 'onzeker' is. Dit beeld wordt vanuit de gemeenten onderkend.

De informatie uitwisseling tussen gemeenten en zorgaanbieders begint nu goed op gang te komen. In regio's waar gewerkt wordt met geautomatiseerde gegevensknooppunten vindt de informatievoorziening al grotendeels geautomatiseerd plaats of is te verwachten dat de opstart problemen in 2016 verholpen zullen zijn. De vraag of over 2015 een goedkeurend accountantsoordeel wordt verwacht wordt verschillend beantwoord. De meeste gemeente zijn nog onzeker over de strekking van het accountantsoordeel. De gemeenten waar nog veel achterstanden moeten worden ingelopen, met name in de facturatie en informatievoorziening vanuit de zorgaanbieders zijn minder positief. Daar wordt verwacht dat eerst over het boekjaar 2017 een goedkeurend accountantsoordeel mogelijk wordt. Daarnaast zijn er ook gemeenten waar de informatie uitwisseling met zorgaanbieders goed loopt en waar de eigen beheersorganisatie op orde is. De beeldvorming is aldus minder negatief dan soms wordt geschetst. Bij een redelijk aantal, ook kleinere gemeenten, is de beheersing van het sociaal domein redelijk in control. Uiteraard geldt ook bij deze gemeenten dat nog onzekerheid bestaat over de PGB verantwoording over 2015.

Door de accountants zijn de volgende minimale eisen die worden gesteld aan de informatievoorziening tussen gemeenten en zorgaanbieders genoemd:

- Eenduidige afspraken middels contracten of een addendum op de contracten indien onderling aanvullende afspraken zijn gemaakt, bijvoorbeeld over de wijze van verantwoording en/of afrekening van de zorglasten 2015;
- (Zichtbare toets op naleving van) hetgeen is opgenomen in het contract mede ter onderbouwing van de levering van de prestatie en de eindafrekening van de gemeente met de zorgaanbieder;
- Declaraties op individueel cliëntniveau (BSN nummer van de cliënt), aansluitend op de registratie van de individuele beschikkingen van de gemeente;
- Tijdige facturering door de zorgaanbieders, aansluitend op de door de gemeente geautoriseerde declaraties;
- Periodieke tussentijdse financiële informatie omtrent de zorglasten (bijvoorbeeld per kwartaal);
- Eindverantwoording in overeenstemming met hetgeen daarover is afgesproken in de zorgcontracten;
- Betrouwbare informatie omtrent de werkvoorraden per 31 december xxx;
- Indien afgerekend wordt op basis van een verantwoording met controleverklaring dient er een controleprotocol aanwezig te zijn met een modelverantwoording.

Gemeenten dienen zekerheid te hebben omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van de verantwoording van de bestedingen in het sociaal domein. Hiertoe is onder meer aan zorgaanbieders gevraagd om hun accountant een controleverklaring bij de verantwoording en/of mededeling omtrent de betrouwbaarheid van de beheersorganisatie van de zorgaanbieders (zgn. COS 3402 rapportage) te laten afgeven. Indien de eindverantwoording van de zorgaanbieders niet voorzien kan worden van een goedkeurend oordeel van de accountant van de zorgaanbieders zullen de gemeenten zelf aanvullende interne controlemaatregelen moeten inrichten.

Inmiddels zijn landelijke afspraken gemaakt over de controle bij de zorgaanbieders en de ten behoeve van gemeenten af te geven controleverklaring vastgelegd in het "Algemeen Accountantsprotocol Financiële Productieverantwoording WMO en Jeugdwet 2015". De accountants geven aan dat dit controleprotocol vragen oproept en onvoldoende zekerheid biedt bij gemeenten waar één waarneming per zorgaanbieder per gemeente vanwege de omvang van de zorgkosten van de betreffende zorgaanbieder te beperkt is. Bij gemeente die al in een vroeg stadium, afgelopen voorjaar, een controleprotocol hadden vastgesteld binnen de regio met zorgaanbieders blijkt onduidelijkheid te bestaan welk controleprotocol nu zal worden toegepast. Zowel gemeenten als accountants hebben behoefte aan meer duidelijkheid over de toepassing van dit protocol.

Het beeld bestaat dat inmiddels in vrijwel alle regio's initiatieven zijn genomen om tot een regionale afstemming met zorginstellingen en/of accountants te komen. Dit helpt om de kennis bij gemeenten en zorgaanbieders te verhogen en om bij gemeenten een visie te ontwikkelen op de aanpak van de interne controle op de getrouwheid en rechtmatigheid van de verantwoordingen en het beheersen van de ketenproblematiek. Dit proces van afstemming is nog volop gaande. Ondertussen zijn er voor gemeenten nog veel onzekerheden en onduidelijkheden, betreffende bijvoorbeeld de informatie over en herbeschikking van overgangsccliënten, de doorverwijzingen door de huisarts, de facturatie en verantwoording vanuit zorgaanbieders, de PGB verantwoording vanuit de SVB en het woonplaatsbeginsel in de jeugdzorg.

De huidige status van de informatievoorziening vraagt om een aantal op korte termijn te realiseren concrete verbeterpunten:

- Het door gemeenten inzichtelijk maken en vastleggen van het specifieke toetsingskader, de procesanalyses en ICT-structuur;
- Het door gemeenten maken van duidelijke afspraken met zorgaanbieders over de facturatie en jaarverantwoording;
- Het inzichtelijk maken van de vereiste informatiebehoefte bij gemeenten en de gewenste informatie uitwisseling met zorgaanbieders en regionale samenwerkingsverbanden om nader inzicht te krijgen in de effectiviteit van het beleid en de uitnutting van budgetten.

Belangrijk is dat hierover intensief overleg over plaatsvindt tussen zorgaanbieders en gemeenten. In die regio's waar gemeenten dit overleg proactief voeren blijken de meeste problemen in de informatievoorziening ook te zijn opgelost.

Op de vraag aan de accountants over de minimale eisen waaraan de AO/IC van gemeenten moet voldoen is het volgende geantwoord:

- Gemeenten dienen de gemeente specifieke wet- en regelgeving in kaart te brengen;
- Gemeenten dienen vast te stellen dat de geldstromen met zorgaanbieders, centrumgemeenten, uitvoeringsorganisaties en GR'en voldoen aan de gemeente specifieke wet- en regelgeving;
- Gemeenten dienen een adequaat proces te hebben waarbij afgegeven beschikkingen, indicaties en relaties tussen indicaties per cliënt worden geadmistreerd in een per cliënt aanwezig cliëntdossier. Beschikkingen mogen alleen door daartoe bevoegde personen te worden afgegeven;
- Gemeenten dienen periodiek vast te stellen of door zorgaanbieders te leveren diensten ook daadwerkelijk zijn geleverd conform het afgesloten contract inclusief een rapportage ten aanzien van deze beheersmaatregelen;
- Gemeenten dienen de uiteindelijke facturatie te matchen met de afgegeven beschikkingen voordat de eindafrekening betaalbaar wordt gesteld;
- Op procesniveau dient sprake te zijn van voldoende functiescheiding, een betrouwbare administratieve verwerking en interne controle betreffende de volgende deelstappen:
  - Verstrekken beschikking (indicatiestelling);
  - Controle declaratie zorgaanbieder;
  - Controle factuur;
  - ICT controls.
- Gemeenten dienen adequate afspraken te maken met zorgaanbieders en uitvoeringsorganisaties;
- Gemeenten en uitvoeringsorganisaties dienen na te gaan of zij (tijdig) voldoende controle-informatie ontvangen van de zorgaanbieders om de naleving van het toetsingskader en de getrouwheid vast te kunnen stellen en de eindafrekening te kunnen vaststellen;
- Daar waar de gemeenten en uitvoeringsorganisaties onvoldoende controle-informatie ontvangen dienen zij duidelijke afspraken te maken met de zorgaanbieders over aanvullende controle informatie (afgestemd op controle-informatie die niet beschikbaar is bij de gemeente), al dan niet vastgelegd in een controle- en verantwoordingsprotocol en al dan niet gecertificeerd;
- Gemeente dienen interne controles uit te voeren op de (naleving van de) aspecten van het toetsingskader waarop zij zelf toeziet en de in rekening gebrachte bedragen en na te gaan in hoeverre aan de regionale afspraken is voldaan;
- De gemeente houdt per zorgaanbieder een dossier waaruit blijkt op welke wijze en aan de hand van welke stukken zij tot afrekening van het contract zijn over gegaan en hoe de prestatie en naleving van de contractvoorwaarden is vastgesteld.

De actuele status betreffende de AO/IC in november 2015 is dat gemeenten het primaire proces in het algemeen goed hebben ingeregeld. De interne controles zijn nog onderhanden, zodat nog geen goed beeld bestaat over de werking van de AO/IC. Een aantal gemeenten heeft de procesbeheersing en interne controle zo ingericht dat zij niet afhankelijk zijn van zorgaanbieders voor het vaststellen dat zorg rechtmatig is geleverd en de administratieve verwerking daarvan getrouw is.

Op de vraag of behoefte bestaat aan het (gedeeltelijk)buiten de accountantscontrole houden van het sociaal domein, met name de WMO en de Jeugdzorg wordt in het algemeen geantwoord dat gemeenten daar niet direct behoefte aan hebben. Gemeenten werken hard aan de ontwikkeling van de beheersorganisatie en stellen het op prijs als de accountant een scherpe analyse maakt van de nog bestaande onvolkomenheden en verbeterpunten. Zo kan worden toegewerkt aan

een adequate informatievoorziening en beheersorganisatie in 2016 en verder. Bovendien zal het uitzonderen van een deel van het sociaal domein ondersteunt moeten worden met een door de raad vast te stellen aangepast normenkader. Bij verschillende gemeenten wordt betwijfeld of de raad daarmee akkoord wil gaan. Vanuit de VNG wordt aangegeven voorstander te zijn van het aanpassen van de voorschriften voor de accountantscontrole bij gemeenten (BADO) om te voorkomen dat in deze overgangsfase accountants teveel gegevensgerichte werkzaamheden moeten verrichten. Door op onderdelen geen rechtmatigheidscontrole op het sociaal domein voor te schrijven kan een (tijdelijke) praktische oplossing worden geboden voor die controlegebieden waar ten behoeve van de meeste gemeente onvoldoende zekerheid over verkregen kan worden. Daarbij kan gedacht worden aan het vermelden in de jaarrekening dat bepaalde onderdelen buiten de rechtmatigheidscontrole zijn gehouden. Dit zou bijvoorbeeld kunnen worden toegepast voor de verantwoording van de PGB bestedingen.

De gemeenten geven in het algemeen aan geen behoefte te hebben aan aanvullende handreikingen en modellen van het Ministerie en/of van de VNG. De modellen die in de loop van 2015 zijn verstrekt zijn welkom ontvangen. Wel wordt aangegeven dat er gemeenten zijn die voor het maken van nadere afspraken met zorgaanbieders behoefte hebben aan standaardteksten voor contracten en addenda op contracten. Ook wordt gemeld dat behoefte bestaat aan een eenduidige en tijdige boodschap van de VNG en het Rijk over de oplossing van de problematiek

De accountants geven aan dat in november 2015 nog niet goed in te schatten is wat een reële termijn is waarbinnen gemeenten de informatievoorziening en AO/IC zodanig op orde hebben dat het mogelijk wordt om een goedkeurend accountantsoordeel af te geven. De reactie van de meeste gemeenten daarop is dat wordt verwacht dat in 2016 de AO/IC zeker op orde moet kunnen zijn. Bij enkele gemeenten waar de geautomatiseerde informatie uitwisseling nog problematisch verloop wordt het jaar 2017 genoemd als het moment dat de problemen zijn opgelost.

Op de vraag of inmiddels in 2015 de andere manier van werken, die met de decentralisaties wordt beoogd, zichtbaar is wordt geantwoord dat de eerste stappen zijn gezet, maar dat gemeenten nog onvoldoende zijn toegekomen aan de implementatie van de inhoudelijke beleidswijzigingen. Gemeenten geven aan dat de eerste focus op de inhoud en continuïteit van de zorg heeft gelegen. Rekening houdend met de complexiteit van de decentralisatie is het beeld dat men wel goed op weg is.

Kort samengevat zijn de belangrijkste aanbevelingen voor gemeenten die uit het onderzoek komen:

- Zorg voor een goed en regelmatig (eens per maand) overleg tussen de gemeente, zorgaanbieders en binnen de regio om de opzet en kwaliteit van de informatievoorziening af te stemmen om tijdig eventuele problemen met elkaar af te stemmen;
- Zorg voor eenduidige afspraken tussen gemeenten, regio's, uitvoeringsorganisaties en zorgaanbieders over de informatie uitwisseling, prestatieverwachtingen, verantwoording en controle en leg deze goed vast in de contracten en de vereiste controleprotocollen en stel in overleg een informatieprotocol op;
- Zorg voor een goede vastlegging van de relevante wet- en regelgeving onder meer in het door de raad vast te stellen normenkader en het voor de organisatie relevante toetsingskader;
- Zorg voor een goede beheersorganisatie en automatiseringsomgeving bij de gemeente en/of regionale samenwerkingsorganisaties, waarbij de interne controle zodanig is ingericht dat de gemeente, zelf in staat is om vast te stellen dat de gefactureerde zorg is geleverd tegen de overeengekomen contractvoorwaarden en ten behoeve van de cliënten waarvan de gemeente heeft vastgesteld dat deze een zorgrecht hebben. Voor de toetsing op de omvang en kwaliteit van de levering van de zorg zijn naast informatie van zorgaanbieders een gemeentelijk klachtenloket en klanttevredenheidsonderzoek van belang. De gemeentelijk beheersmaatregelen en interne controles moeten erop gericht zijn om zo min mogelijk afhankelijk te zijn van zorgaanbieders en anderen om de getrouwheid en rechtmatigheid te kunnen waarborgen;
- Maak duidelijke afspraken met de accountant over de te stellen eisen aan de AO/IC en het (verbijzonderde) interne controleplan;
- Beperk de onzekerheid over de PGB- en overige bestedingen door het maximale zorgrecht (afgegeven budgetten) in vergelijking met de reeds verantwoorde bestedingen nader te analyseren en de omvang van de onzekerheid en fouten te relateren aan de totaal van de (te verwachten) bestedingen in het sociaal domein in relatie tot de van toepassing zijnde goedkeuringstoleranties;
- Maak zoveel mogelijk gebruik van door het Ministerie van BZK en de VNG aangereikte handreikingen en modellen teneinde afspraken met zorgaanbieders zoveel mogelijk te standaardiseren.

5 Beeld informatievoorziening en beheersorganisatie aan de hand van uitkomsten vragenlijsten en interviews

Op basis van vragenlijsten is aan de accountantskantoren gevraagd om een beeld te geven van de status van de accountantscontrole betreffende het sociaal domein naar de stand van november 2015. De meeste kantoren geven aan dat de interim controle 2015 nog volop gaande is en dat een volledig beeld in november nog niet te geven is. De respons van de kantoren was om die reden nog beperkt en van globaal niveau.

Van de volgende accountantskantoren is respons ontvangen op de vragenlijsten:

- EY
- PWC
- Deloitte
- RSM Nederland Accountants
- Mazars
- Hofsteenge Zeeman

Deze kantoren zijn verantwoordelijk voor ongeveer 80% van de accountantscontrole bij gemeenten in Nederland.

Het beeld vanuit de accountants is door middel van een aantal interviews met een vertegenwoordiger van de VNG en een aantal in overleg met het Ministerie van BZK geselecteerde financieel directeuren en controllers van gemeenten getoetst. In de meeste gevallen hebben de financieel directeuren/ controllers zich daarbij in de interviews laten bijstaan door materiedeskundigen op het gebied van het sociaal domein. De terugkoppeling van gemeenten op het beeld van de accountants is per blok in de navolgende paragrafen opgenomen.

5.1 Eerste indruk naar aanleiding van interim controle

De accountantskantoren hebben aangegeven dat gezien de huidige status van de accountantscontrole de tijd nog te kort is om een goed beeld te geven van de te verwachten strekking van de accountantsverklaring. Een indeling naar scenario's en grootte criteria van gemeenten kon ook nog niet worden gegeven. De kantoren hebben wel een eerste indruk gegeven, die hierna kort uiteengezet is. De verwachting of al dan niet een goedkeurende controleverklaring op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid te verwachten is, kan in dit stadium (november 2015) nog niet worden uitgesproken en is ook niet afhankelijk van de omvang van de gemeente. Er blijkt geen relatie te bestaan tussen de omvang van de gemeente en de mate waarin de beheersorganisatie en informatievoorziening in het sociaal domein op orde is.

Het te verwachten accountantsoordeel is meer afhankelijk van onder andere de volgende ontwikkelingen:

- Aard van de verklaring van de SVB over de PGB-gelden in relatie tot de omvang van de PGB-verstrekingen binnen de gemeente. Indien de SVB vaststelt dat er geen prestaties zijn geleverd dan wel ten onrechte zorg is verstrekt of niet conform afspraken, zal dit zich doorvertalen naar de aard van de verklaring op getrouwheid en rechtmatigheid binnen de gemeente. Indien de SVB bij (een deel van) de betalingen aan zorgaanbieders niet kan vaststellen of deze de prestatie hebben geleverd of dat deze zorg rechtmatig is verstrekt (bijvoorbeeld overgangsproblematiek) zal deze afwijking ook effect hebben op de verantwoorde lasten in de jaarrekening 2015 van de betreffende gemeente. Het probleem betreffende de bestedingen inzake de PGB's wordt breed onderkend. De SVB heeft *informeel* een early warning afgegeven. De accountantsdienst van de SVB zal over 2015 naar verwachting geen goedkeurende verklaring bij de verantwoording per wet verstrekken en ook geen goedkeurende conclusie verstrekken bij de werking van de AO/IC (COS3402). Tevens hebben gemeenten nog onvoldoende informatie om zelf de verantwoorde lasten uit hoofde van de PGB's te kunnen beoordelen. Hierdoor ontstaat een belangrijke onzekerheid over de getrouwheid en rechtmatigheid van de PGB-lasten WMO/Jeugdzorg. Daarbij komt dat de SVB alleen een verklaring bij de verantwoording per wet geeft. De materialiteit van deze controle is zodanig dat gemeenten zelf nog aanvullende werkzaamheden moeten doen. Daar ontbreekt nu de informatie voor. Hoewel de omvang van dit probleem nog moeilijk kan worden ingeschat wordt wel verwacht dat dit probleem voor een aantal gemeenten niet zodanig materieel zal zijn dat het consequenties voor de accountantsverklaring van de gemeente zal hebben. Landelijk wordt ingeschat dat het PGB budget ca. 2,3% uitmaakt van de totale bestedingen in het sociaal domein en dat ca. 10% hiervan tot een fout en/of onzekerheid zal leiden;

- De aard van de verklaringen die ontvangen worden van zorginstellingen bij de productieverantwoording over 2015. Indien deze niet goedkeurend zijn zal dit ook een effect hebben op de aard van de verklaring bij de jaarrekening van de gemeente (mogelijk beperking of oordeelonthouding afhankelijk van de omvang van de geconstateerde fout/onzekerheid). Echter de verwachting is dat niet veel zorgaanbieders op gemeenteniveau met een verklaring zullen komen, maar dat deze in het gunstigste geval een verklaring zal zijn bij een productieverantwoording op totaalniveau voor de zorgaanbieder;
- Het door gemeenten niet ontvangen van controleverklaringen van zorginstellingen, terwijl deze wel zijn opgevraagd, waarbij tevens niet is gekozen om de onderlinge contracten/afspraken aan te passen voor het overgangsjaar 2015. In die gevallen kan geen oordeel gevormd worden de rechtmatigheid en getrouwheid van de bestede gelden. Daarnaast is het de vraag of de informatie tijdig beschikbaar komt. De gemeenten hebben zelf vaak geen informatie om de prestatie (geleverde zorg) vast te stellen. Indien materieel zal dit een effect hebben op de strekking van de controleverklaring van de accountant;
- Bij de jeugdzorg speelt vooral het woonplaatsbeginsel dat onvoldoende kan worden aangetoond/ dan wel getoetst. Dit heeft zowel effect op het aantonen van het recht op zorg (rechtmatigheid) als de getrouwheid van de kosten;
- Het niet op orde hebben van de basisregistratie van de gemeente (eigen cliënt registratie op basis van af gegeven beschikkingen of overdrachtsinformatie). In die gevallen kan de gemeente ook geen nadere analyses uitvoeren om best mogelijke schattingen van de zorglasten in de jaarrekening op te nemen.

Gezien bovenstaande situaties en de onduidelijkheid hierover op dit moment is het op dit moment nog onzeker of er bij de gemeentelijke jaarrekening een goedkeurende controleverklaring verstrekt kan worden. Daarnaast is de tijdigheid hiervan een mogelijk probleem.

Een van de grote kantoren heeft de classificatie van gemeenten naar te verwachten accountantsoordeel als volgt aangeduid:

- Goedkeuring te verwachten: in de betreffende regio zijn sluitende afspraken gemaakt tussen gemeenten en zorgaanbieders. Indien deze afspraken nagekomen kunnen worden is goedkeuring niet uit te sluiten;
- Onzeker: Binnen de regio en/of door de gemeente wordt gewerkt aan concrete afspraken gemaakt met zorgaanbieders en uitvoeringsorganisatie. De onzekerheid zit in het feit of deze afspraken definitief kunnen worden gemaakt en nageleefd kunnen worden;
- Onhaalbaar: Binnen de regio en/of door de gemeente zijn nog onvoldoende tot geen afspraken gemaakt met zorgaanbieders en uitvoeringsorganisatie om tot een betrouwbare eindverantwoording te komen.

Op basis van de eerste indruk uit de interim controle geven de meeste kantoren aan dat de kwalificatie, zoals hierboven aangeduid, voor de grootste groep van gemeenten op dit moment 'onzeker' is.

Als belangrijkste problemen worden genoemd, het niet (tijdig) ontvangen van informatie van zorgaanbieders en de onzekerheid over de aard en reikwijdte van de van accountants van zorgaanbieders te ontvangen controleverklaringen, het woonplaatsbeginsel in de jeugdzorg en de verantwoording van de bestedingen uit hoofde van de PGB's, zoals hiervoor nader uiteengezet. Daarbij wordt aangegeven dat een duidelijk onderscheid gemaakt moet worden tussen enerzijds het proces aangaande de getrouwheid en rechtmatigheid van de significante geldstromen ten behoeve van de gemeentelijke jaarrekening en anderzijds het op orde krijgen van de primaire processen en interne beheersing van de geldstromen. Het realiseren van een getrouwe financiële verantwoording heeft niet altijd de hoogste prioriteit gehad.

De omvang van deze problemen en het mogelijk effect op de controleverklaring is voor de accountantskantoren in november nog niet zodanig inzichtelijk dat de consequenties voor de af te geven verklaring concreet kunnen worden aangegeven.

Overigens werkt de NBA met de VNG en BZK aan een mogelijke oplossing voor de verantwoording van de PGB lasten, waardoor deze problematiek mogelijke niet meeweegt in het accountantsoordeel bij de gemeentelijke jaarrekening.

Beeld vanuit gemeenten:

Het beeld van de accountants wordt door de gemeenten in het algemeen onderkend. Bij de invoering van de decentralisaties in het sociaal domein heeft de continuïteit van de zorg prioriteit gehad. Daarnaast heeft de gemeentelijke samenwerking en afstemming binnen de regio en met de zorgaanbieders veel tijd gekost. De informatie uitwisseling tussen gemeenten en zorgaanbieders begint nu goed op gang te komen. In regio's waar gewerkt wordt met geautomatiseerde gegevensknooppunten vindt de informatievoorziening al grotendeels geautomatiseerd plaats of is te verwachten dat de opstart problemen in 2016 verholpen zullen zijn.

De vraag of over 2015 een goedkeurend accountantsoordeel wordt verwacht wordt verschillend beantwoord. Enkele gemeenten hebben de beheersmaatregelen in de gemeente en de informatie uitwisseling met zorgaanbieders op orde en zijn nog alleen onzeker over de verantwoording van de PGB bestedingen.

De meeste gemeente zijn nog onzeker over de strekking van het accountantsoordeel. De gemeenten waar nog veel achterstanden moeten worden ingelopen, met name in de facturatie en informatievoorziening vanuit de zorgaanbieders zijn minder positief. Daar wordt verwacht dat eerst over het boekjaar 2017 een goedkeurend accountantsoordeel mogelijk wordt.

Enkele gemeenten hebben zich gestoord aan de beeldvorming dat gemeenten in het algemeen de informatievoorziening met zorgaanbieders niet goed geregeld hebben en de eigen beheersorganisatie niet op orde hebben. Dit beeld is vooral over kleinere gemeenten geschetst en is onjuist. Bij een redelijk aantal, ook kleinere gemeenten, is de beheersing van het sociaal domein in control. Uiteraard geldt bij die gemeente dat nog onzekerheid bestaat over de PGB verantwoording over 2015.

5.2 Minimale eisen die de accountant stelt aan de informatievoorziening tussen gemeenten en zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties

De accountantskantoren geven aan dat tussen gemeente en zorgaanbieders afspraken gemaakt moeten zijn, waarmee gemeenten en zorgaanbieders in goed overleg en op basis van een adequate informatie uitwisseling kunnen vaststellen dat de juiste zorg is geleverd aan de juiste persoon in de juiste periode en tegen de contractueel overeengekomen tarieven en voorwaarden. De beschikking (inclusief doorverwijzing en juridische bepalingen), het zorgplan, de declaratie en de levering van de prestatie conform de contractuele bepalingen spelen daarbij een belangrijke rol.

De minimale eisen die worden gesteld aan de informatievoorziening tussen gemeenten en zorgaanbieders zijn:

- Eenduidige afspraken middels contracten of een addendum op de contracten indien onderling aanvullende afspraken zijn gemaakt, bijvoorbeeld over de wijze van verantwoording en/of afrekening van de zorglasten 2015. Dit is bijvoorbeeld het geval indien de gemeente en de zorginstelling overeenkomen om gebruik te maken van het landelijk IZA-protocol voor de wijze van verantwoording of indien onderling wordt afgesproken om op basis van een lumpsum financiering af te rekenen;
- (Zichtbare toets op naleving van) hetgeen is opgenomen in het contract mede ter onderbouwing van de levering van de prestatie en de eindafrekening van de gemeente met de zorgaanbieder. Bij doorverwijzing door huisarts of rechter zal over het algemeen ook de verwijzing beschikbaar moeten zijn voor de gemeente. (gegevensuitwisseling);
- Declaraties op individueel cliëntniveau (BSN nummer van de cliënt), aansluitend op de registratie van de individuele beschikkingen van de gemeente. Dit stelt de gemeente in staat om binnen de gemeente een controle uit te voeren op het woonplaatsbeginsel (voor jeugd) en de inrekening gebrachte lasten, te koppelen aan personen waarvoor een beschikking is afgegeven;
- Tijdige facturering door de zorgaanbieders, aansluitend op de door de gemeente geautoriseerde declaraties. Ook is mogelijk een eindfactuur, waarin de zorginstelling verklaart alle zorg over 2015 te hebben gedeclareerd (of andere informatie waaruit de volledigheid van de lasten blijkt);
- Periodieke tussentijdse financiële informatie omtrent de zorglasten (bijvoorbeeld per kwartaal);
- Eindverantwoording in overeenstemming met hetgeen daarover is afgesproken in de zorgcontracten;
- Betrouwbare informatie omtrent de werkvoorraden per 31 december xxx;
- Indien afgerekend wordt op basis van een verantwoording met controleverklaring dient er een controleprotocol aanwezig te zijn met een modelverantwoording.

De hiervoor genoemde informatie dient betrouwbaar te zijn. Deze informatie is voor een deel afkomstig van zorgaanbieders. Afhankelijk van de contractuele bepalingen, de mate van beschikbare betrouwbare informatie bij de gemeente, de mate waarin door de gemeente interne controles en materiële controles worden uitgevoerd, de gewenste mate van zekerheid door de gemeente dient omtrent de betrouwbaarheid van de door zorgaanbieders geleverde informatie door de accountants van de zorgaanbieders een controleverklaring bij de verantwoording te worden verstrekt en/of een mededeling te worden gedaan omtrent de betrouwbaarheid van de beheersorganisatie van de zorgaanbieders (zgn. COS 3402 rapportage).

Wanneer de eindverantwoording van de zorgaanbieder niet door de accountant is gecertificeerd wordt door de accountants aangegeven dat binnen de gemeente minimaal de volgende maatregelen moeten zijn ingeregeld:

- Gemeente heeft om tafel gezeten met zorgaanbieders om te komen tot een optimale eigen registratie;
- Gemeente beoordeelt de declaraties/ facturen met de onderliggende sub registratie (beschikkingen, verwijzingen en justitiële bepalingen). Gemeente maakt match met eigen bestand en eventuele verschillen dienen nader te worden uitgezocht;
- Gemeente beoordeelt klachten registratie;
- Gemeente voert enquêtes uit naar de (tevredenheid omtrent) levering van de zorg;
- De door de gemeente uitgevoerde interne controlewerkzaamheden inzake het verstrekken en registratie van de beschikking, de controle van de declaratie/ factuur door getrokken tot en met de zorgaanbieder (binnen de toegestane grenzen van privacy wetgeving; zorgplan, planning en agenda);
- Gemeente ontvangt tijdig een eindverantwoording van de zorgaanbieder, waarover overeenstemming bestaat tussen beide partijen (zo nodig inclusief collegebesluit);
- Gemeente voert analyse uit op haar eigen basisregistratie ten opzichte van de verantwoording op bsn nummer van de zorgaanbieder.

Dit geldt voor de grootste zorgaanbieders. Daarbij zou een soort 80/20 regeling kunnen worden toegepast. De accountants geven aan zich er van bewust te zijn dat niet alle zorgaanbieders altijd conform contract kunnen worden afgewikkeld. Van belang is dat voor de grootste zorgaanbieders bovenstaande afdoende is ingeregeld. Daarnaast is het van belang dat bij het opmaken van de jaarrekening consensus bestaat tussen de zorgaanbieder en de gemeente over de eindverantwoording (afwikkeling inkoopcontract en levering prestatie inclusief de zogenaamde werkvoorraad)

Door de accountants wordt aangegeven dat op basis van het "Algemeen Accountantsprotocol Financiële Productieverantwoording WMO en Jeugdwet 2015" dat vanuit project iZA en de brancheorganisaties in de zorg is opgesteld en door COPRO is getoetst, is het voor gemeenten met < 50.000 inwoners niet mogelijk om voldoende zekerheid te krijgen omtrent getrouwheid en rechtmatigheid. Dit als gevolg van de materialiteit waarmee de controle bij de zorgaanbieder wordt uitgevoerd. Deze materialiteit is gebaseerd op de totale populatie die van toepassing is bij de zorgaanbieder en deze is in een aantal gevallen fors hoger dan de materialiteit die bij (kleinere) gemeenten aan de orde is. Een hogere materialiteit kan opgevangen worden door middel van een aanvullende gegevens uitvraag bij (de accountant van) de zorgaanbieder. Echter lijkt het voor een grote zorgaanbieder op dit moment praktisch onmogelijk om op economisch verantwoorde wijze voor alle gemeenten die zorg bij deze aanbieder afnamen, deze aanvullende gegevens uitvraag te kunnen beantwoorden.

Indien met een zorgaanbieder een subsidie overeenkomst is afgesloten zal de informatievoorziening minimaal moeten bestaan uit:

- Informatievoorziening en eindverantwoording conform hetgeen in de beschikking is overeengekomen;
- (Zichtbare toets op naleving van) hetgeen is in de subsidiebeschikking en -verordening mede ter onderbouwing van de eindafrekening (vaststellingsbeschikking) van de gemeente met de zorgaanbieder;
- Collegebesluit inzake vaststelling van het subsidiebedrag bij het opmaken van de jaarrekening.

Om zekerheid te hebben over de naleving van de subsidie afspraken en de betrouwbaarheid van de door de subsidie ontvanger verstrekte informatie, mede afhankelijk van de subsidievoorwaarden, zal de subsidie ontvanger bij de jaarverantwoording een accountantsverklaring moeten kunnen overleggen. Uiteraard kan worden bepaald dat dit alleen geldt voor de belangrijkste (van materieel belang zijnde) subsidies.

De aanvullende minimale eisen die worden gesteld aan de informatievoorziening tussen gemeenten en serviceorganisatie (regionale samenwerking, serviceorganisatie etc.) en de onderling te maken afspraken zijn:

- de uitwerking van solidariteitsafspraken;
- duidelijke afspraken over de aard en tijdigheid van de vereiste (tussentijdse) informatie en verantwoording op gemeentelijke niveau en passend bij de inrichting van de gemeentelijke jaarrekening;
- de verantwoordingswijze van de uitvoeringsorganisatie aan de gemeente;
- de mate van zekerheid die de huisaccountant van de uitvoeringsorganisatie dient te verstrekken bij de jaarverantwoording (controleverklaring);
- de aspecten van het toetsingskader van gemeenten die onder hun verantwoordelijkheid vallen (contract, service level agreement);
- de wijze waarop de verantwoording- en controle moet plaatsvinden en het verstrekken van de betreffende instructies (auditinstructies in lijn met COS402 en PH NBA 1122).

Beeld vanuit gemeenten:

Het beeld van de accountants wordt door de gemeenten in het algemeen onderkend, maar verschilt wel sterk per regio en per gemeente. De wijze waarop de afspraken met zorgaanbieders in de contracten zijn vastgelegd verschilt sterk. Zo zijn er gemeenten die in de contracten duidelijke afspraken hebben vastgelegd over de wijze van verantwoording en de controle. Ook zijn er gemeenten waar dat nog niet goed geregeld is. Opvallend is dat het overleg dat deze gemeenten met de zorgaanbieders in en voorafgaand aan 2015 hebben gehad minder intensief en regelmatig is geweest. Deze gemeenten hebben een meer afwachtende houding aangenomen. De afspraken over de WMO zijn in het algemeen minder problematisch. Dat is een zorg gebied waar gemeenten al ervaring mee hadden. Bij de jeugdzorg komt het voor dat gemeenten in de contracten met zorgaanbieders niets opgenomen hebben over de productieverantwoording en controle daarvan door de accountants van de zorgaanbieders.

Ook wordt door een gemeente gemeld dat in een vroeg stadium (eerste helft 2015) met de regio en de zorgaanbieders al een controleprotocol was vastgesteld. Na toetsing door Copro werd dit echter als niet uitvoerbaar verklaard. Vervolgens is gewacht op landelijke instructies en afspraken die lang op zich hebben laten wachten. Van de zorgaanbieders zijn bovendien nog geen signalen ontvangen dat zij niet kunnen werken met het controleprotocol dat in de regio is vastgesteld en afwijkt van de landelijke afspraken.

De meeste gemeenten werken met pxq afrekeningen. De afspraken hierover met jeugdzorg aanbieders verlopen moeilijker dan bij de WMO. Als één van de oorzaken daarvoor wordt genoemd dat de WMO meer bij regionale en lokale zorgaanbieders wordt afgenomen, waarmee de communicatie gemakkelijker is.

Belangrijkste probleemgebied is de verantwoording van de PGB bestedingen en de informatievoorziening van de SVB daarover. Gemeenten zijn daarvoor afhankelijk van de informatie die het SVB verstrekt. De gemeenten hebben wel de PGB budgetten in beeld, maar zijn over de besteding daarvan nog onzeker. Ook blijken bij cliënten soms meerdere PGB budgetten te zijn afgegeven, die de SVB niet als meerdere budgetten kan verwerken. Als gevolg daarvan is bij de SVB dan maar één budget bekend en zijn declaraties op de andere budgetten niet mogelijk, waardoor cliënten de zorgkosten ten onrechte niet vergoed krijgen.

Een gemeente die met lumpsum afspraken werkt geeft aan dat de verantwoording en controle betreffende niet gecontracteerde zorgaanbieders nog problematisch verloopt. In het kader van het borgen van de zorgcontinuïteit moeten ook deze zorgleveringen worden afgenomen, betaald en administratief worden verwerkt. Om deze zorgleveranties tegen te gaan wordt gewerkt met een korting op de tarieven.

5.3 Actuele status (november 2015) van de periodieke informatievoorziening over de decentralisaties

Uit gesprekken met cliënten blijkt dat er nog veel onzekerheden en onduidelijkheden zijn voor gemeenten.

Als voorbeelden worden genoemd:

- Onzekerheden bij gemeenten over betrouwbaarheid van het lijstwerk met overgangsccliënten dat overgedragen is vanuit de rijksoverheid;
- Geen inzicht van gemeenten over cliënten die zich middels een doorverwijzing van de huisarts direct melden bij de zorginstelling voor zorg, terwijl deze nog niet bij de gemeente geregistreerd zijn als cliënt met recht op zorg;
- Onzekerheden over het moment waarop de daadwerkelijke verantwoording vanuit zorginstellingen plaatsvindt;
- Geen zicht op de realisatie van de bestedingen bij zorginstellingen, terwijl wel voorschotten betaald zijn. Hetzelfde geldt voor de voorschotten die betaald zijn betreffende de PGB's;
- Onzekerheden over de verwachte realisatie en uitputting van de overeengekomen garantiebudgetten met zorginstellingen;
- Onzekerheid over de eenduidige registratie van woonplaatsbeginsel;
- Onzekerheden over de realisatie van landelijke transitiearrangementen;
- Onduidelijkheid over het door de gemeenteraad vast te laten stellen controleprotocol;
- Achterstanden in de verwerking van de herbeschikkingen voor overgangsccliënten.

De accountantskantoren geven aan dat de actuele status van de periodieke informatievoorziening niet ingedeeld kan worden naar grootte criteria van gemeenten. Aangegeven wordt dat de kwaliteit en huidige status van de informatievoorziening ook niet afhankelijk is van de omvang van de gemeente. Wel zijn duidelijk verschillen te onderkennen afhankelijk van de mate waarin de gemeente proactief is richting zorginstellingen en gemeenschappelijke regeling om de gewenste informatie te ontvangen.

Proactieve gemeenten

Gemeenten die als proactief te kwalificeren zijn hebben regelmatig overleg, meestal minimaal maandelijks, met de zorgaanbieders, vragen periodieke rapportages op, delen tijdig informatie over cliënten en hebben vaak zelfstandig een controleprotocol opgesteld en besproken met zorginstellingen en accountants van zorginstellingen. Deze controleprotocollen zijn ook met de COPRO (werkgroep NBA) afgestemd.

Overige gemeenten

Minder proactieve gemeenten hebben meer de landelijke ontwikkelingen afgewacht omtrent het inmiddels uitgebrachte landelijke protocol. Zij hebben veelal nog geen contacten gelegd met zorginstellingen over uit te voeren controles. Bij deze gemeenten kan het tijdsfad voor de controles nog een belemmerend aspect worden voor het jaarrekeningproces en de externe controle daarvan.

Veel gemeenten in samenwerkingsverbanden maken nu recent pas afspraken over de onderlinge informatievoorziening en verantwoording.

Het beeld bestaat dat inmiddels in vrijwel alle regio's initiatieven zijn genomen om tot een regionale afstemming met zorginstellingen en/of accountants te komen. Dit helpt om de kennis bij gemeenten en zorgaanbieders te verhogen en om bij gemeenten een visie te ontwikkelen op de aanpak van de interne controle op de getrouwheid en rechtmatigheid van de verantwoordingen.

Beeld vanuit gemeenten:

Het beeld van de accountants wordt door de gemeenten in het algemeen onderkend. Er zijn wel grote verschillen tussen gemeenten. Zo zijn er gemeenten die in de regio in de afgelopen maanden controleprotocollen hebben vastgesteld en goed werkende afspraken hebben met zorgaanbieders, maar zijn er ook gemeenten waar dit in het geheel niet het geval is.

Ook zijn er wisselende beelden betreffende het bij zijn van de facturatie van zorgaanbieders. Zo zijn er gemeenten waar geen achterstanden meer bestaan, maar ook gemeenten waar nog slechts voorschotten zijn betaald en feitelijke afrekeningen nog ontbreken. Opvallend is een voorbeeld waar een gemeente met zorgaanbieders heeft afgesproken dat de termijn waarover met voorschotten wordt gewerkt maximaal twee maanden mag zijn. Bij deze gemeente bestaan geen achterstanden in de facturatie meer.

Het algemene beeld bestaat bij gemeenten dat lump sum afspraken minder complex zijn in de afrekening en controle van de zorg. Op de vraag of gemeenten overwegen om van pax naar lump sum te gaan wordt gemeld dat de raad daar niet akkoord mee gaat.

Hoewel de lump sum afspraken met zorgaanbieders tot een eenvoudiger verantwoording en controle zouden moeten leiden geeft de gemeente die hiermee werkt aan dat de informatievoorziening zeer problematisch verloopt. Kwartaalrapportages kwamen niet, de zorglevering is onduidelijk en afrekening vindt nog steeds plaats op basis van voorschotnota's.

Gemeenten hebben veelal van zorgaanbieders geen signalen gehad dat de productieverantwoording en controleverklaring daarbij niet tijdig (vóór 1 april 2016) ontvangen zouden worden. Bij enkele gemeente is in overleg met de zorgaanbieders deze termijn eerder gesteld (medio maart 2016).

5.4 De belangrijkste verbeterpunten op het gebied van de informatievoorziening bij de gemeenten.

Als belangrijkste verbeterpunt op het gebied van de informatievoorziening wordt genoemd het maken van duidelijke afspraken met zorgaanbieders en regionale samenwerkingsverbanden over de wijze van verantwoording en het tijdspad hiervan. De accountants geven aan dat gemeenten zich moeten realiseren dat de zorginstellingen dit ook intern moeten organiseren en moeten afstemmen met haar accountant.

Daarnaast wordt als belangrijk verbeterpunt aangegeven om richting 2016 nadere afspraken te maken over de uitwisseling van informatie tussen zorgaanbieders en gemeenten, zodat de gemeenten zelf de vereiste interne controles kunnen uitvoeren en minder afhankelijk worden van een controle door de accountant van de zorgaanbieder. De gemeenten zouden de relatie met de zorgaanbieders meer moeten inrichten als een reguliere inkooprelatie.

De huidige status van de informatievoorziening vraagt om een aantal op korte termijn te realiseren concrete verbeterpunten:

- Het door gemeenten inzichtelijk maken en vastleggen van het specifieke toetsingskader, de procesanalyses en ICT-structuur zodat:
  - de interne controle adequaat kan worden ingericht;
  - het controleprotocol kan worden afgestemd op de gemeentelijke situatie en met de huisaccountants van de uitvoeringsorganisaties en zorgaanbieders.
- Het door gemeenten maken van duidelijke afspraken met zorgaanbieders over de facturatie en jaarverantwoording zodat:
  - de informatiesystemen afgestemd kunnen worden op de informatievraag van de verschillende gemeenten;
  - zekerheid bestaat over de levering van de afgenomen zorg, ook betreffende door derden afgegeven beschikkingen/ verwijzingen, zoals huisartsen en specialisten;
  - facturatie door de zorgaanbieders adequaat kan plaatsvinden op basis van daadwerkelijk geleverde zorg en het voorlopig afrekenen met voorschotten wordt beperkt;
  - de jaarafrekening door de huisaccountant van de zorgaanbieder kan worden gecontroleerd op basis van voor de gemeenten vereiste adequate randvoorwaarden (reikwijdte, omvang en zekerheidsniveau).
- Het inzichtelijk maken van de vereiste informatiebehoefte bij gemeenten en de gewenste informatie uitwisseling met zorgaanbieders en regionale samenwerkingsverbanden ten behoeve van:
  - Het inzicht in de effectiviteit van het beleid;
    - Effectiviteit van toegangsfunctie (zorgloket);
    - Effectiviteit zorgverlening;
    - Ontwikkeling van de zelfredzaamheidsmatrix.
  - De uitnutting van de budgetten.
    - Inclusief ontwikkeling eigen – en ouderbijdrage.

Beeld vanuit gemeenten:

Het beeld van de accountants wordt door de gemeenten in het algemeen onderkend.

Gemeenten geven verschillende reacties op de vraag hoe de informatie uitwisseling met zorgaanbieders kan worden verbeterd:

- Organiseer een intensief overleg met zorgaanbieders, minimaal eens per maand, zodat elkaars problematiek goed wordt begrepen en constructief aan oplossingen wordt gewerkt;
- Zorg voor duidelijkere afspraken over de productieverantwoording en controle en leg deze vast in de zorgcontracten;
- Niet vanuit de gemeentelijke organisatie op te lossen, is meer taak voor de centrumgemeente of moet worden opgelost via het gegevensknooppunt, dat hopelijk in 2016 beter gaat functioneren;
- Inzet is informatie uitwisseling en controle zonder de administratieve lasten te verzwaren;
- Zorg voor duidelijke afspraken met zorgaanbieders en accountants over het te hanteren controleprotocol.

5.5 De minimale eisen die de accountant stelt aan de administratieve organisatie en interne controle bij gemeenten ten behoeve van een naar verwachting goedkeurend oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid

Aan de accountants is gevraagd in te gaan op de minimaal te stellen eisen aan de administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) ingedeeld naar de volgende aspecten:

- a. Betreffende de AO/IC van gemeenten zelf (contractbeheer, vastlegging indicaties, relaties tussen indicaties, te leveren en geleverde diensten zorgaanbieders, financiële consequenties daarvan en administratieve vastlegging. Administratief beheer bevoorschotting, facturering, administratieve vastlegging, rechten en verplichtingen registratie begroting en verantwoording e.d.). Graag zo concreet mogelijk aangeven;
- b. Betreffende de administratieve vastlegging van en interne controle op de transacties/ zorgleveranties met zorgaanbieders/kantoren, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties;
- c. Afspraken die gemeenten maken met zorg-aanbieders/kantoren, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties over de accountantscontrole en/of interne controle (vast te leggen in protocollen).

In paragraaf 5.1.2 zijn de door de accountants genoemde te stellen minimale eisen aan de informatievoorziening vermeld. Hieronder zijn in aanvulling op de informatievoorziening de overige door accountants genoemde minimaal te stellen eisen aan de AO/IC opgenomen:

- Gemeenten dienen de gemeente specifieke wet- en regelgeving in kaart te brengen;
  - Gemeenteraden dienen een keuze te maken welke gemeentelijke regelgeving in het normenkader voor de rechtmatigheidscontrole van de accountants worden opgenomen. Ten aanzien van de getrouwheidscontrole kan de gemeenteraad geen keuze maken;
  - Er dient analyse uitgevoerd te worden op de wetten, verordeningen, contracten en mogelijke overige wet- en regelgeving om per financiële stroom vast te stellen wat de vereisten zijn voor de afrekening tussen de zorgaanbieder en samenwerkingsverbanden en de gemeente. Dit betreft het toetsingskader. Inzicht in, beoordeling en vastlegging van de geldende wet- en regelgeving, spelregels voor zover betrekking hebbend op de aspecten Recht, Hoogte en Duur.
- Gemeenten dienen vast te stellen dat de geldstromen met zorgaanbieders, centrumgemeenten, uitvoeringsorganisaties en GR'en voldoen aan de gemeente specifieke wet- en regelgeving;
  - Gemeenten dienen te beschikken over een adequate contracten registratie sociaal domein;
  - Gemeenten dienen de financiële stromen in beeld te brengen, onder verdeeld naar WMO, Jeugdzorg en Participatie en Re-integratie.
- Gemeenten dienen een adequaat proces te hebben waarbij afgegeven beschikkingen, indicaties en relaties tussen indicaties per cliënt worden geadmistreerd in een per cliënt aanwezig cliëntdossier. Beschikkingen mogen alleen door daartoe bevoegde personen te worden afgegeven;
- Gemeenten dienen periodiek vast te stellen of door zorgaanbieders te leveren diensten ook daadwerkelijk zijn geleverd conform het afgesloten contract inclusief een rapportage ten aanzien van deze beheersmaatregelen;

- Gemeenten dienen de uiteindelijke facturatie te matchen met de afgegeven beschikkingen voordat de eindafrekening betaalbaar wordt gesteld;
- Gemeenten dienen het proces en de ICT-structuur in beeld te brengen.
  - Vastleggen opzet van de AO/IB uitgesplitst naar
    - WMO, zorg in natura;
    - Jeugdzorg, zorg in natura;
    - Participatie en re integratie;
    - PGB's.

Dit om vast te stellen welke interne controlewerkzaamheden door de gemeente moeten worden uitgevoerd om de naleving van het toetsingskader vast te stellen en welke interne controlewerkzaamheden door de samenwerkingsverbanden uitgevoerd moeten worden om de naleving van het toetsingskader vast te stellen (op deze wijze ontstaat inzicht voor welk deel van de lasten en balansmutaties de gemeente zelf de getrouwheid en rechtmatigheid kan vaststellen en voor welk deel zij afhankelijk is van derden en welke afspraken met deze derden moeten worden gemaakt.). Ten behoeve van de registratie van en interne controle zijn op de verstrekkingen van zorg (zowel WMO als Jeugdzorg) zijn op procesniveau de volgende AO/IC eisen genoemd:

- Verstrekken beschikking (indicatiestelling);
  - FS;
  - IC naleving toetsingskader (recht, hoogte, duur);
  - Registratie in sub administratie;
  - Autorisatie beschikking;
  - Kwaliteitstoetsing op afgegeven beschikkingen (zorgrecht – indicatie);
  - Verwerking beschikking in sub administratie.
- Controle declaratie zorgaanbieder;
  - IC afstemmen declaratie met sub administratie (beschikking (of verwijzing huisarts of justitiële beschikking), woonplaats, zorgcode, uren/traject);
  - Autorisatie declaratie en terugkoppeling naar zorgaanbieder;
  - Verwerken declaratie in sub administratie.
- Controle factuur;
  - IC afstemmen factuur met onderliggende declaraties/ sub administratie;
  - Autorisatie factuur;
  - Verwerking factuur in FA.
- ICT controls.
  - Algemene ICT beheersmaatregelen (continuïteit, uitwijk, back-up e.d.);
  - Adequate logische toegangsbeveiling;
  - Adequate applicatiecontrols.
- Gemeenten dienen afspraken te maken met de uitvoeringsorganisaties over:
  - Aspecten van het toetsingskader die onder hun verantwoordelijkheid vallen (contract, service level agreement);
  - Verantwoordingswijze van de uitvoeringsorganisatie aan de gemeente;
  - Mate van zekerheid die de huisaccountant van de uitvoeringsorganisatie dient te verstrekken bij de jaarverantwoording (controleverklaring);
  - Verstrekken van tussentijdse informatievoorziening;
  - Verstrekken van controle-instructies (in overleg met accountant);
  - Tijdigheid van de verantwoordingsinformatie (voor het opmaken van de jaarrekening van de gemeente).
- Gemeenten en uitvoeringsorganisaties dienen na te gaan of zij (tijdig) voldoende controle-informatie ontvangen van de zorgaanbieders om de naleving van het toetsingskader en de getrouwheid vast te kunnen stellen en de eindafrekening te kunnen vaststellen;

- Daar waar de gemeenten en uitvoeringsorganisaties onvoldoende controle-informatie ontvangen dienen zij duidelijke afspraken te maken met de zorgaanbieders over aanvullende controle informatie (afgestemd op controle-informatie die niet beschikbaar is bij de gemeente), al dan niet vastgelegd in een controle- en verantwoordingsprotocol en al dan niet gecertificeerd. Belangrijk zijn daarbij:
  - Tijdig overleg gemeente met zorgaanbieders;
  - Analyse contractuele bepalingen, haalbaarheid en controleerbaarheid informatievoorziening en zo nodig/ zo mogelijk verruiming spelregels;
  - Afspraken over ten behoeve van een tijdige eindverantwoording ten behoeve van de jaarrekening van de gemeente en een tijdige vaststelling door College en Raad.
- De gemeente dient interne controle uit te voeren op de (naleving van de) aspecten van het toetsingskader waarop zij zelf toeziet;
- De volgende afspraken dienen gemaakt te worden met de zorgaanbieder:
  - Aspecten van het toetsingskader die onder hun verantwoording vallen (contract);
  - Verantwoordingswijze van de zorgaanbieder aan de gemeente en uitvoeringsorganisatie;
  - Optioneel: Mate van zekerheid die de huisaccountant van de zorgaanbieder dient te verstrekken bij de jaarverantwoording (controle- of bestuurdersverklaring);
  - Optioneel: Verstrekken van verantwoording- en controle-instructies (controleprotocol);
  - Tijdigheid van de verantwoordingsinformatie (voor het opmaken van de jaarrekening van de gemeente en uitvoeringsorganisatie).
- De gemeente dient ten aanzien van de uitvoeringsorganisaties en zorgaanbieders:
  - Tussentijds de procesgang en behaalde resultaten te monitoren;
  - Jaarverantwoording af te stemmen met de gemeentelijke sub administratie;
  - Kennis te nemen van de bevindingen van de huisaccountants;
  - De jaarverantwoording definitief vast te stellen en met zorgaanbieders af te rekenen nadat is vastgesteld dat aan alle gemeente-specifieke contractuele verplichtingen is voldaan.
- De gemeenten dienen interne controle uit te voeren op de in rekening gebrachte bedragen en na te gaan in hoeverre aan de regionale afspraken is voldaan. Daarbij wordt getoetst aan de(boven) regionaal afgesproken en vastgelegde grondslag voor verevening voor (delen van) de decentralisaties;
- De gemeente houdt per zorgaanbieder een dossier waaruit blijkt op welke wijze en aan de hand van welke stukken zij tot afrekening van het contract zijn over gegaan en hoe de prestatie en naleving van de contractvoorwaarden is vastgesteld.

Beeld vanuit gemeenten:

Het beeld van de accountants wordt door de gemeenten in het algemeen onderkend. Gemeenten zijn overigens in het algemeen nog volop bezig om de AO/IC rond de decentralisaties verder in te richten, in bijzonder voor wat betreft de informatievoorziening aan college en raad en de afspraken met zorgaanbieders.

Veel gemeenten geven aan om de AO/IC zo in te richten dat op termijn de controleverklaring van de zorgaanbieders niet nodig is. Gemeenten willen zelf een beeld kunnen vormen over de juistheid, tijdigheid en volledigheid van de zorgleveringen aan zorgcliënten.

Vanuit de VNG wordt aangegeven dat voorkomen moet worden dat door bestaande onvolkomenheden in de informatievoorziening en AO/IC de neiging bestaat om veel extra gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit te voeren, zowel intern bij gemeenten als door de accountants, terwijl uiteindelijk het resultaat uiteindelijk toch geen goedkeurende controleverklaring zal zijn. Dit zou gemeenten met te hoge accountantskosten confronteren. Verder wordt ook vanuit de VNG het beeld onderkend.

5.6 De actuele status (nov 2015) van de administratieve organisatie en interne controle betreffende de decentralisaties

Hoewel het beeld van de accountants nog beperkt en niet volledig is, worden de volgende eerste bevindingen gemeld:

- primaire proces is bij veel gemeenten wel goed ingeregeld;
- AO/IC nog niet actueel beschreven;
- Interne controles, waaronder de factuurcontroles nog niet goed ingericht;
- over de eindafrekening zijn met zorgaanbieders over het algemeen nog geen afspraken gemaakt.

Beeld vanuit gemeenten:

Het beeld van de accountants wordt door de gemeenten in het algemeen onderkend, hoewel er ook gemeenten zijn die al verder zijn en de AO/IC op orde hebben en goede afspraken hebben met zorgaanbieders resulterend in een adequate informatie uitwisseling. Deze gemeenten hebben alleen nog een probleem met de PGB verantwoording van de SVB.

Veel gemeenten geven aan dat de administratieve organisatie en interne controle voor het primaire proces in de basis in opzet is ingericht. De beheersing van het onderhanden werk, uit voorgaand jaar en de afgrenzing per jaareinde 2015 vormen nog een complicerende factor. Bij veel gemeenten bestaat nog onzekerheid of dat voldoende in beeld in gebracht kan worden. Ook over de werking van de AO/IC bestaat nog geen duidelijk beeld aangezien de interne controles nog onderhanden zijn en de accountants veelal nog niet hebben gerapporteerd over de interim controle 2015.

Enkele gemeenten geven aan de procesbeheersing en interne controle zo te hebben ingericht dat zij niet afhankelijk zijn van zorgaanbieders voor het vaststellen dat zorg rechtmatig is geleverd en de administratieve verwerking daarvan getrouw is. Zij controleren zelf de informatiestroom op basis van de eigen basisregistratie, de afgegeven beschikkingen en zorgindicaties, de levering van zorg door navraag bij cliënten en zorgaanbieders, het toetsen van de naleving van contractafspraken en een goede interne controle op de administratieve verwerking van facturen en de bepaling van zorgverplichtingen. Met betrekking tot de controle op de zorglevering wordt ook aangegeven dat gemeenten een klachtenloket moet inrichten, waarbij het piepsysteem een belangrijke controlemiddel kan zijn om vast te stellen dat zorg ook wordt geleverd. Belangrijk dat deze klachten dan wel rechtstreeks naar de gemeenten gaan en niet bij de zorgaanbieders blijven hangen.

De gemeenten die zelf extra beheersmaatregelen hebben getroffen onderkennen wel dat dit een belangrijke extra inspanningsverplichting vraagt, maar zij zijn in hun beeld daarmee wel op weg naar een goedkeurend accountantsoordeel, indien de fouten en onzekerheden in de PGB verantwoording niet materieel blijken of de PGB ten behoeve van de controle 2015 wordt uitgezonderd.

Op het gebied van de PGB verantwoording en controle geeft een gemeente aan ook betreffende de PGB het mogelijk te achten dat daar een goedkeurend oordeel over te geven is door de accountant. Het maximale zorgrecht is bij de gemeente bekend. Alle PGB budgetten zijn aan het SVB aangeleverd. Op basis van de eerste verantwoordingen betreffende de PGB's verwacht men de te verwachten zorgkosten te kunnen extrapoleren en op basis van het maximale zorgrecht kan de onzekerheid over de nog te verantwoorden bestedingen worden beperkt.

Ook zijn er gemeenten, waar de automatisering rond de gegevens knooppunten nog niet goed werken, die tijdelijk bypasses hebben gecreëerd, en zo voldoende informatie hebben kunnen krijgen en daarmee voldoende informatie hebben ten behoeve van een betrouwbare administratieve verwerking van de zorgkosten.

In het kader van het landelijk met zorgaanbieders vastgestelde controleprotocol met de iZA projectgroep wordt door enkele gemeenten aangegeven bekend te zijn met de problematiek dat de controleverklaringen van de accountants van de zorgaanbieders de verantwoordingsperiode jan-okt 2015 betreffen. Daarnaast is ook vanuit het overleg met de accountants bekend dat er mogelijk een probleem is over de omvang van de werkzaamheden door de accountants van de zorgaanbieders.

5.7 De belangrijkste verbeterpunten op het gebied van de administratieve organisatie en interne controle bij de gemeenten.

De accountants geven aan dat de opzet van de AO/IC inmiddels bij veel gemeenten in de basis redelijk is ingericht, waarbij als belangrijke verbeterpunten met name de informatie voorziening vanuit de zorgaanbieders, de inrichting van de interne controle en de te maken afspraken over de eindafrekening van zorgaanbieders worden aangegeven. Verder zijn de accountants terug houdend in het beantwoorden van deze vraag vanwege het nog beperkte beeld bij de accountantskantoren aangezien de resultaten van de interim controle nog onvoldoende in beeld zijn.

Opgemerkt wordt, zoals ook bij de introductie van het SiSa systeem in 2006 kon worden vastgesteld, dat de interne beheersorganisatie van gemeenten het tempo van dit soort ontwikkelingen, zoals met de invoering van de decentralisaties, niet kunnen bijhouden zodat het risico bestaat dat de accountants met aanvullende werkzaamheden het (tijdelijk) niet op orde hebben van de beheersorganisatie bij gemeenten moeten compenseren mits economisch verantwoord. Dit lijkt een structureel probleem te zijn.

Beeld vanuit gemeenten:

Het beeld van de accountants wordt door de gemeenten in het algemeen onderkend. Zie verder ook de opmerkingen bij paragraaf 5.6.

5.8 De afspraken tussen gemeenten en zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties

De gemeenten zijn in het algemeen nog volop bezig met het maken van nadere afspraken met zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties over de informatievoorziening van en de uit te voeren accountantscontrole bij deze derden-organisaties. In een aantal regio's zijn inmiddels controleprotocollen vastgesteld, terwijl in andere regio's dit proces van het maken van nadere afspraken nog maar net op gang is gekomen. Het beeld is divers. Het maken van concrete werkafspraken onder meer over de uit te voeren controles met de accountants van gemeenten en met de accountants van zorgaanbieders en andere derden-organisaties is bij de meeste gemeenten nog onderhanden.

Het controleprotocol zoals voorgesteld door COZIEK is hier een goede aanvulling bij, met als bijzonder aandachtspunt de in dit protocol beschreven materialiteit en omvang van het aantal deelwaarnemingen.

Beeld vanuit gemeenten:

Het beeld van de accountants wordt door de gemeenten in het algemeen onderkend. Zie verder ook de opmerkingen bij paragraaf 5.6.

5.9 De belangrijkste verbeterpunten op het gebied van de afspraken tussen gemeenten en zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties.

Als belangrijke verbeterpunten voor de te maken en gemaakte afspraken tussen gemeenten en zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties worden genoemd:

- Door de gemeenten uit te voeren analyse en afstemming van de bestanden tussen zorgaanbieder en gemeente;
- Het maken van nadere afspraken door gemeenten met zorgaanbieder omtrent de op te stellen eindverantwoording;
- Door gemeenten te maken afspraken omtrent tussentijdse periodieke informatievoorziening;
- Op te stellen zichtbare aansluiting tussen gemeente en zorgaanbieder omtrent de realisatie en naleving van de afspraken (planning en timing van de jaarafrekening/ - verantwoording, capaciteit van accountant van de zorgaanbieder);

- Het loslaten van specifieke eisen die in lokale verordeningen zijn opgenomen waarbij de zorgaanbieder een rol speelt aangezien in dit stadium niet te verwachten is dat een zorgaanbieder ook nog rekening kan houden met specifieke wensen van een individuele gemeente;
- Het (op termijn) loslaten van de jaarverantwoording van de zorgaanbieder met verklaring van de accountant van de zorgaanbieder, maar de relatie meer inrichten als een reguliere inkooprelatie, waarbij is gewaarborgd dat uit de informatie-uitwisseling tussen gemeenten en zorgleveranciers blijkt dat alleen zorg wordt verleend aan cliënten die bij de gemeente bekend zijn op basis van de beschikking/ toewijzing van zorg.

Beeld vanuit gemeenten:

Het beeld van de accountants wordt door de gemeenten in het algemeen onderkend. Gemeenten lopen een verschillend tempo in de ontwikkeling van de beheersorganisatie en informatievoorziening. Dit is veelal afhankelijk van de mate van intensiteit van het overleg tussen gemeenten en zorgaanbieders. Ook zijn gemeenten veelal afhankelijk van het ontwikkeltempo dat wordt gevolgd in de regio en door de centrumgemeente.

Als belangrijkste verbeterpunt op het gebied van de afspraken tussen gemeenten en en zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties worden genoemd het nader beoordelen en aanpassen van de contractafspraken over de productieverantwoording en controle en informatievoorziening tussen gemeenten en zorgaanbieders daarover.

Op de vraag of behoefte bestaat aan het (gedeeltelijk)buiten de accountantscontrole houden van het sociaal domein, met name de WMO en de Jeugdzorg wordt in het algemeen geantwoord dat gemeenten daar niet direct behoefte aan hebben. Gemeenten werken hard aan de ontwikkeling van de beheersorganisatie en stellen het op prijs als de accountant een scherpe analyse maakt van de nog bestaande onvolkomenheden en verbeterpunten. Zo kan worden toegewerkt aan een adequate informatievoorziening en beheersorganisatie in 2016 en verder. Bovendien zal het uitzonderen van een deel van het sociaal domein ondersteunt moeten worden met een door de raad vast te stellen aangepast normenkader. Bij verschillende gemeenten wordt betwijfeld of de raad daarmee akkoord wil gaan.

Wel wordt aangegeven dat indien duidelijk is dat een goedkeurende verklaring voor gemeenten onhaalbaar is, moet worden voorkomen dat gemeenten worden geconfronteerd met hoge accountantskosten, omdat getracht wordt met veel aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden alsnog zekerheid te verkrijgen.

Ook is van belang dat wanneer veel gemeenten geen goedkeurend oordeel kunnen krijgen dit duidelijk landelijk bestuurlijk gecommuniceerd wordt door de VNG en/of het Ministerie van BZK. Bestuurders moeten weten dat het jaar 2015 kan worden gezien als een overgangsjaar en dat de problematiek bij hun gemeenten niet uniek is.

Vanuit de VNG wordt aangegeven voorstander te zijn van het aanpassen van de voorschriften voor de accountantscontrole bij gemeenten (BADO) om te voorkomen dat in deze overgangsfase accountants teveel gegevensgerichte werkzaamheden moeten verrichten. Door op onderdelen geen rechtmatigheidscontrole op het sociaal domein voor te schrijven kan een (tijdelijke) praktische oplossing worden geboden voor die controlegebieden waar ten behoeve van de meeste gemeente onvoldoende zekerheid over verkregen kan worden. Daarbij kan gedacht worden aan het vermelden in de jaarrekening dat bepaalde onderdelen buiten de rechtmatigheidscontrole zijn gehouden. Dit zou bijvoorbeeld kunnen worden toegepast voor de verantwoording van de PGB bestedingen.

5.10 Bewustzijn van gemeenten van de eigen verantwoordelijkheid betreffende de afspraken met de zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties.

Het beeld dat accountants geven is dat gemeenten zich wel bewust zijn van de eigen verantwoordelijkheid maar in veel gevallen de landelijke ontwikkelingen hebben afgewacht. Veel gemeenten steunen op de centrumgemeenten wat betreft het maken van afspraken met de zorgaanbieders. Nu dat er meer duidelijkheid komt en de jaarverantwoording over het jaar 2015 dichterbij komt worden afspraken gemaakt en daaraan gerelateerde interne beheersmaatregelen getroffen. Geconstateerd wordt dat een substantieel deel van de gemeenten in november 2015 nog onvoldoende tot geen afspraken hebben gemaakt met zorgaanbieders en uitvoeringsorganisatie om tot een betrouwbare eindverantwoording te komen.

Beeld vanuit gemeenten:

Het beeld van de accountants wordt door de gemeenten in het algemeen onderkend. Gemeenten zijn zich bewust van de eigen verantwoordelijkheid maar vragen wel om een gezamenlijke inspanning met de zorgaanbieders, accountants en het Rijk. Gemeenten hadden in dat kader hogere verwachtingen van de ondersteuning van de accountants vanuit de natuurlijke adviesfunctie. Vanuit de VNG wordt op dit punt aangegeven dat vanuit de NBA het begrip en de communicatie daarover gemist wordt dat in het jaar 2015 sprake is van een overgangssituatie. Ook is de VNG van mening dat de accountants te weinig en te laat hebben meegedacht over oplossingsrichtingen.

5.11 Ondersteuning door het Ministerie van BZK van de voorbereiding op de implementatie van de decentralisaties per 1 januari 2015 met handreikingen en modellen.

De accountantskantoren melden dat onvoldoende bekend is of gemeenten de aangereikte handreikingen en modellen gebruiken. Voor zover dat beeld wel gedeeltelijk bestaat wordt gemeld dat de indruk bestaat dat de handreikingen en modellen beperkt tot niet worden gebruikt. Dit is er mede de oorzaak van dat geen beeld bestaat of de handreikingen toereikendheid zijn. Wel wordt aangegeven dat de problematiek van de decentralisaties door gemeenten nog steeds als weerbarstig en complex wordt ervaren. Vanuit gemeenten en zorgaanbieders bestaat behoefte aan eenduidige en uniforme communicatie vanuit het Rijk. De problematiek van de materialiteit waarmee bij de zorgaanbieders wordt gecontroleerd betreft een bijzonder aandachtspunt dat bij gemeenten benadrukt moet worden. De accountants zien hier een rol voor de VNG weggelegd.

Beeld vanuit gemeenten:

De gemeenten geven in het algemeen aan geen behoefte te hebben aan aanvullende handreikingen en modellen van het Ministerie en/of van de VNG. De modellen die in de loop van 2015 zijn verstrekt zijn welkom ontvangen. Wel wordt aangegeven dat er gemeenten zijn die voor het maken van nadere afspraken met zorgaanbieders behoefte hebben aan standaardteksten voor contracten en addenda op contracten.

Ook wordt gemeld dat behoefte bestaat aan een eenduidige en tijdige boodschap van de VNG en het Rijk over de oplossing van de problematiek. Gemeenten hebben lang in onzekerheid gezeten over het landelijk vast te stellen controleprotocol met de zorgaanbieders.

Ook bestaat al enige tijd het beeld dat een goede verantwoording en controle over het boekjaar 2015 onmogelijk is, waardoor er gemeenten zijn die een afwachtende houding hebben aangenomen en nu achter lopen in de ontwikkeling van de inrichting van de gemeentelijke beheersorganisatie en te maken afspraken met de zorgaanbieders en regionale samenwerkingsverbanden. Een vergelijkbaar probleem heeft zich voorgedaan bij de ICT ondersteuning. Op dat gebied wordt aangegeven dat meer landelijke regie en ondersteuning van het Rijk zeer behulpzaam had geweest.

Enkele gemeenten geven aan het bijzonder te vinden dat de eerste informatie over de problematiek betreffende de controle en verantwoording van de accountants kwam in plaats van het Ministerie van BZK en/of de VNG. Door enkele gemeenten wordt aangegeven de regierol van de VNG gemist te hebben. Ook geven gemeenten aan eerder geïnformeerd en ondersteund te willen worden over:

- Hoe de informatievoorziening, verantwoordingen en controle ingericht moeten worden;
- Het te hanteren controleprotocol, waarbij de landelijke afstemming daarover ook vanuit het Ministerie van BZK zou kunnen plaatsvinden;
- Hoe omgegaan moet worden met de overgangssituatie in 2015.

Als behoefte aan ondersteuning op korte termijn worden genoemd:

- Het vaststellen van het landelijk controleprotocol en de communicatie daarover, waarbij tevens de consequenties voor gemeenten en zorgaanbieders duidelijk moeten worden aangegeven;
- Hoe moet worden omgegaan met zorgaanbieders die onvoldoende informatie leveren en die geen controleverklaring van hun accountant kunnen overleggen;
- Hoe kan de communicatie met de raad het beste worden vormgegeven (standaard raadsinformatiebrief).

De VNG heeft de suggestie gedaan om in 2016 te komen met standaardcontracten die als model toegepast kunnen worden bij het afsluiten van nieuwe contracten tussen gemeenten en zorgaanbieders voor de periode vanaf 2017. Daarnaast acht met van belang dat in 2017 het invoertraject op orde moet zijn en de gemeenten zoveel mogelijk op basis van een adequate beheersorganisatie zelf in staat moeten zijn om de geleverde zorg en zorgbestedingen te controleren, in plaats van de controle op zorgleveranties bij de zorgaanbieders te leggen. De relatie met zorgaanbieders moet worden genormaliseerd tot reguliere inkoopcontracten zoals deze ook op andere gebieden door gemeenten zijn georganiseerd.

5.12 De naar verwachting reële termijn waarbinnen gemeenten de informatievoorziening en AO/IC zodanig op orde hebben dat het mogelijk wordt om een goedkeurend accountantsoordeel af te geven over de rechtmatigheid en getrouwheid.

De accountants geven aan dat in november 2015 nog niet goed in te schatten is wat een reële termijn is waarbinnen gemeenten de informatievoorziening en AO/IC zodanig op orde hebben dat het mogelijk wordt om een goedkeurend accountantsoordeel af te geven over de rechtmatigheid en getrouwheid. Dit is mede afhankelijk van de fase waarin de gemeenten, mede in relatie tot de zorgaanbieders, zich bevinden. Verwezen wordt verder naar de verschillende scenario's die zijn geschetst door de NBA:

- Scenario 1; vasthouden aan naleving contractuele verplichtingen, waarbij men afhankelijk is van de mogelijkheden bij de zorgaanbieders om te komen tot een eindverantwoording met een door de accountant van de zorgaanbieder af te geven goedkeurende controleverklaring;
- Scenario 2: Afstemming tussen gemeenten en zorgaanbieders gericht op voldoende controle informatie bij de gemeenten om tot betrouwbare eindafrekening over te gaan en de getrouwheid en rechtmatigheid meer door de gemeenten zelf wordt vastgesteld, waarbij ook de kwaliteit van de basisregistratie van belang is (is nog niet zodanig om dit op korte termijn te implementeren, mede vanwege ontoereikende informatie betreffende huisartsverwijzing en justitiële bepalingen);
- Scenario 3: openbreken contractuele bepalingen, waarbij door de accountants wordt ingeschat dat circa 25% van de gemeenten voor deze optie open staat;
- Scenario 4: loslaten P*Q verantwoording en overgaan tot afrekening op lump sum basis. Daarbij wordt door de accountants ingeschat dat niet veel gemeenten geneigd zijn om over te gaan van een P*Q verantwoording/afrekening naar een lump sum afrekening.

Indien de gegevensuitwisseling tussen gemeenten en zorgaanbieders de komende maanden goed op gang komt, wordt door de accountants verwacht dat in 2016 de informatievoorziening, de administratieve organisatie en (interne) controle en de afspraken met zorgaanbieders zodanig zijn geregeld dat het reëel is om te verwachten dat het voor de meeste gemeenten mogelijk moet zijn om een goedkeurend accountantsoordeel te verkrijgen over de verantwoording van het sociaal domein over het boekjaar 2016.

Beeld vanuit gemeenten:

Het beeld van de accountants wordt door de gemeenten in het algemeen onderkend. Verwacht wordt dat in 2016 de AO/IC zeker op orde moet kunnen zijn. Bij enkele gemeenten waar de geautomatiseerde informatie uitwisseling nog problematisch verloopt wordt het jaar 2017 genoemd als het moment dat de problemen zijn opgelost.

5.13 De voortgang in het doorvoeren van de beoogde andere manier van werken in het sociaal domein

De accountants hebben het beeld dat de gemeenten in 2015 met name bezig zijn geweest met inrichten van de processen en op orde krijgen van de gegevens. Gemeenten lijken nog onvoldoende te zijn toegekomen aan inhoudelijke beleidswijzigingen. Rekening houdend met de complexiteit van de decentralisatie is het beeld dat men wel goed op weg is.

Beeld vanuit gemeenten:

Het beeld van de accountants wordt door de gemeenten in het algemeen onderkend. Gemeenten geven aan dat de eerste focus op de inhoud en continuïteit van de zorg heeft gelegen. De volgende stap is de verantwoording en controle. Daarbij wordt aangegeven dat de ICT ondersteuning en invoering van nieuwe IT systemen veel te laat op gang is gekomen.

Hoewel het proces van transitie goed verloopt zal in de komende periode de implementatie van de nieuwe wijze van werken nog volop aandacht moeten krijgen. Een gemeente geeft aan dit proces van verandering strak te monitoren aan de hand van een transformatieplan, waarvan de voortgang twee keer per jaar wordt beoordeeld. Zo wordt aan de hand van een twee jaarlijkse evaluatie grip gehouden op de voortgang van de transformatie.

Een andere gemeente heeft geconstateerd uit de herindicatie dan anders met de zorgverstrekking wordt omgegaan en dat de transformatie goed wordt opgepakt.

Aandachtspunt bij veel gemeenten is dat de klachtenprocedure nog onvoldoende is ingericht en/of werkt en dat klanttevredenheid nog onvoldoende wordt getoetst.

5.14 Slotwoord

Dit onderzoek heeft kunnen plaatsvinden in een plezierige en constructieve samenwerking met de accountantskantoren betrokken bij de accountantscontrole op één of meerdere gemeenten, met de geïnterviewde financiële directeurs/controllers van de gemeente, de VNG en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Iedereen die heeft bijgedragen aan dit onderzoek wordt van harte bedankt voor de goede samenwerking en laten wij hopen dat met de resultaten van dit onderzoek een kleine bijdrage wordt geleverd aan het goed op weg zijn naar een effectieve verantwoording en controle in het sociaal domein.

BIJLAGE

VRAGENLIJST ONDERZOEK ACCOUNTANT STATUS ACCOUNTANTSCONTROLE IN RELATIE TOT INFORMATIEVOORZIENING EN BEHEERSORGANISATIE D.D. NOVEMBER 2015

Ter voorbereiding van het gesprek op 10 november a.s. met de werkgroep Decentrale Overheden wordt gevraagd aan de hand van deze vragenlijst informatie te verzamelen om het mogelijk te maken om deze vragen tijdens dit overleg zo concreet mogelijk te beantwoorden, mede aan de hand van de meest recente bevindingen naar aanleiding van de interim controle 2015 bij gemeenten. Graag deze vragenlijst per kantoor invullen en op 10 november verstrekken.

1. Welk accountantskantoor vertegenwoordigd u ?
2. Bij hoeveel gemeenten verzorgt uw kantoor de accountantscontrole over het boekjaar 2015, ingedeeld naar de volgende categorieën van gemeenten ?

Categorie gemeenten	Aantal
Gemeenten > 250.000 inwoners	
Gemeenten tussen 100.000 en 250.000 inwoners	
Gemeenten tussen 50.000 en 100.000 inwoners	
Gemeenten met minder dan 50.000 inwoners.	

3. Hoe kwalificeert u de groep van gemeenten op basis van de eerste indruk naar aanleiding van de interim controle per categorie en ingedeeld naar drie scenario's ?, graag aantallen per scenario invullen.

Scenario's ingedeeld naar inwoneraantal gemeenten	Gem > 250.000	Gem 100.000-250.000	Gem 50.000-100.000	Gem <50.000
<i>Goedkeuring jaarrekening 2015 te verwachten</i> Gemeenten die een beheersorganisatie hebben die zodanig functioneert dat voldoende informatie beschikbaar is en beheersmaatregelen worden uitgevoerd zodat naar verwachting over 2015 een verantwoording kan worden afgelegd die getrouw en rechtmatig is				
<i>Goedkeuring jaarrekening 2015 onzeker</i> Gemeenten die een beheersorganisatie hebben waarbij op termijn voldoende informatie beschikbaar komt en beheersmaatregelen zijn ingericht zodat naar verwachting een verantwoording kan worden afgelegd die getrouw en rechtmatig is, maar waarvan het momenteel nog onzeker is of dat over 2015 tot een getrouwe en rechtmatige verantwoording kan leiden				
<i>Goedkeuring jaarrekening 2015 onhaalbaar</i> Gemeenten die de beheersorganisatie nog onvoldoende hebben ingericht en nog over onvoldoende informatie beschikken zodat naar verwachting over 2015 de gemeenten nog niet in staat zijn om een verantwoording af te leggen die getrouw en rechtmatig is				

4. Wat zijn in hoofdlijnen de minimale eisen die de accountant stelt aan de *informatievoorziening* tussen gemeenten en zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties ten behoeve van een naar verwachting goedkeurend oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid ?
5. Wat is de actuele status (nov 2015) van de periodieke *informatievoorziening* over de decentralisaties ingedeeld naar categorie van gemeenten ?

Kwalificatie	Gem > 250.000 inw	Gem 100.000-250.000	Gem 50.000-100.000	Gem <50.000 inw
Goed				
Voldoende				
Onvoldoende met zicht op verbetering				
Onvoldoende zonder zicht op verbetering				

6. Wat zijn de belangrijkste verbeterpunten op het gebied van *de informatievoorziening* bij de gemeenten waar een voldoende of onvoldoende is gescoord ? Graag zo concreet mogelijk aangeven, mede op basis van de huidige bevindingen uit de interim controle 2015.
7. Wat zijn in hoofdlijnen de minimale eisen die de accountant stelt aan de *administratieve organisatie en interne controle* bij gemeenten ten behoeve van een naar verwachting goedkeurend oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid ?
- Betreffende de AO/IC van gemeenten zelf (contractbeheer, vastlegging indicaties, relaties tussen indicaties, te leveren en geleverde diensten zorgaanbieders, financiële consequenties daarvan en administratieve vastlegging. Administratief beheer bevoorschotting, facturering, administratieve vastlegging, rechten en verplichtingen registratie begroting en verantwoording e.d.). Graag zo concreet mogelijk aangeven
  - Betreffende de administratieve vastlegging van en interne controle op de transacties/ zorgleveranties met zorgaanbieders/kantoren, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties.
  - Afspraken die gemeenten maken met zorg-aanbieders/kantoren, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties over de accountantscontrole en/of interne controle (vast te leggen in protocollen)
8. Wat is de actuele status (nov 2015) van *de administratieve organisatie en interne controle* betreffende de decentralisaties ingedeeld naar categorie van gemeenten ?

Kwalificatie	Gem > 250.000 inw	Gem 100.000-250.000	Gem 50.000-100.000	Gem <50.000 inw
Goed				
Voldoende				
Onvoldoende met zicht op verbetering				
Onvoldoende zonder zicht op verbetering				

9. Wat zijn de belangrijkste verbeterpunten op het gebied van *de administratieve organisatie en interne controle* bij de gemeenten waar een voldoende of onvoldoende is gescoord ? Graag zo concreet mogelijk aangeven, mede op basis van de huidige bevindingen uit de interim controle 2015.

10. Zijn goede afspraken gemaakt tussen gemeenten en zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties over de informatievoorziening van en de uit te voeren accountantscontrole bij deze derden-organisaties, zoals het vaststellen van een controleprotocol en concrete werkafspraken met de accountants van deze derden-organisaties en met de gemeentelijke accountant naar de stand van november 2015 ?

Kwalificatie	Gem > 250.000 inw	Gem 100.000-250.000	Gem 50.000-100.000	Gem <50.000 inw
Goed				
Voldoende				
Onvoldoende met zicht op verbetering				
Onvoldoende zonder zicht op verbetering				

11. Wat zijn de belangrijkste verbeterpunten op het gebied van de afspraken gemaakt tussen gemeenten en zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties over de informatievoorziening van en de uit te voeren accountantscontrole bij deze derden-organisaties in het geval een voldoende of onvoldoende is gescoord ? Graag zo concreet mogelijk aangeven, mede op basis van de huidige bevindingen uit de interim controle 2015.
12. Zijn de gemeenten naar het oordeel van de accountant zich voldoende bewust van de eigen verantwoordelijkheid betreffende de afspraken die gemaakt moeten worden met de zorgkantoren/-aanbieders, regionale samenwerkingsverbanden en andere derden-organisaties ?
13. Door het Ministerie van BZK zijn ter voorbereiding op de implementatie van de decentralisaties per 1 januari 2015 handreikingen en modellen aangereikt.
- Worden deze handreikingen door gemeenten gebruikt ?
  - Zijn de handreikingen toereikend ?
  - Wat zijn de belangrijkste verbeterpunten in de informatievoorziening vanuit het Rijk ?

14. Wat is naar verwachting volgens u een reële termijn waarbinnen gemeenten de informatievoorziening en AO/IC zodanig op orde hebben dat het mogelijk wordt om een goedkeurend accountantsoordeel af te geven over de rechtmatigheid en getrouwheid, ingedeeld naar de volgende categorieën van gemeenten.

Scenario's	Gem > 250.000 inw	Gem 100.000-250.000	Gem 50.000-100.000	Gem <50.000 inw
een gemeente die een beheersorganisatie heeft die zodanig functioneert dat voldoende informatie beschikbaar is en beheersmaatregelen worden uitgevoerd zodat naar verwachting over 2015 een verantwoording kan worden afgelegd die getrouw en rechtmatig is				
een gemeente die een beheersorganisatie heeft die zodanig is opgezet dat op termijn voldoende informatie beschikbaar komt en beheersmaatregelen zijn ingericht zodat op termijn naar verwachting een verantwoording kan worden afgelegd die getrouw en rechtmatig is, maar waarvan het momenteel nog onzeker is of dat over 2015 tot een getrouwe en rechtmatige verantwoording kan leiden				
een gemeente die de beheersorganisatie nog onvoldoende heeft ingericht en nog over onvoldoende informatie beschikt is zodat naar verwachting over 2015 de gemeente nog niet in staat is om een verantwoording af te leggen die getrouw en rechtmatig is				

15. Zijn gemeenten inhoudelijk goed op weg met de transitie in het sociaal domein en het doorvoeren van de beoogde andere manier van werken ?
- a. Zo neen, wat zijn de belangrijkste aandachtspunten op het gebied van de WMO, Jeugdzorg en Participatiewet ?